

בֵּין שֶׁהִשִּׁיג אוֹתָם, וְרָצָה לַעֲרֹךְ קָרֵב עִם יִשְׂרָאֵל, נִטַּל הַנִּקְבוֹת וְחָגַר אוֹתָן לְאָחוֹר, וְהִזְכְּרִים לְפָנֵיהֶם, כְּדִי לִזְרוֹ אֶת מַרְכָּבוֹתָיו. כֶּף בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, וְאַחַר כֶּף כְּתוּב (שם יד) וַיִּסַּע מִלֵּאֶף הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ לְפָנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע, בְּגִין דִּיתֵיִיאֲשׁוּן יִשְׂרָאֵל, וְיִהוּן נְטִירִין. וְכָל אִינוּן גִּירִין, וּבִלְסַטְרָאִין, וְאַבְנִין, וְקוּלְפִין, דְּהוּוּ רָמָאן לְגַבְיֵיהוּ דִישְׂרָאֵל, לָא מָטוּ לִוּן. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, (שם יד יג) הַתִּיצְבוּ וּרְאוּ, וּבְגִין כֶּף דְּמִיתִיף, בְּהֵוּא גְּוּנָא מִמָּשׁ.

בֵּין שְׂאוֹתָם הָאוּכְלוּסִים עֲבָרוּ, וְרָאוּ כָּל אוֹתָם נְסִים וּגְבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַיָּם, אֲזִי נָאוּ לְחִינְף בַּתּוֹרִים, הַתְּתַקְּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּסוּד הָאָמּוּנָה, שֶׁכְּתוּב (שם) וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבִמְשָׁה עֲבָדוּ. וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה עַל הַר סִינַי, תּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְאִזּוּ הַכֹּל הַתְּתַקְּנוּ, מַעֲלָה וּמַטָּה כְּרָאוּי.

נָאוּ לְחִינְף בַּתּוֹרִים (שיר א). בֵּא וּרְאֵה, כָּל הַגּוֹנִים שֶׁבְּפָנִים, וְכָל הַמַּחְשְׁבוֹת וְהַרְצוֹנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַלֵּב, כֹּלָם נִרְאִים בְּפָנִים. וּבְפָנִים נִדְּעָ מִיָּהוּ הָאֲדָם, אִם מַעֲשִׂיו לְטוֹב וְאִם מַעֲשִׂיו לְרַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַכֶּרֶת פְּנֵיהֶם עֲנֵתָה בָּם. וְעַכְשָׁו שֶׁהַתְּקוּנִים שֶׁל הַכֹּל כֹּלָם כְּרָאוּי, בְּתַקְּנוּם כְּשֵׁרִים, בְּתַקְּנוּם שֶׁל מַעֲשִׂים טוֹבִים, מִיָּד נָאוּ לְחִינְף, בְּלֵא בּוֹשָׁה כָּלָל.

וְכִי זֶה הָיָה בְּזַמַּן שֶׁנִּבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה, מַעֲלָה וּמַטָּה, וְאִזּוּ הַתְּתַקְּנוּ הַפְּנִים כְּרָאוּי, הַתְּתַכְּרוּ פְּנִים בְּפָנִים כְּרָאוּי.

לְחִינְף, וְלֵא כְּתוּב פְּנִיךָ, מִשׁוּם שֶׁהַכֹּל אֶחָד, אֲכַל לְחֵימִים, הֵם

בֵּין דְּאֲדַבִּיק לִוּן, וּבַעֲא לְאַגְחָא קָרְבָּא בִישְׂרָאֵל, נִטַּל נוֹקְבֵי וְחָגַר לִוּן לְאַחוֹרָא, וּדְכַוְרֵי לְקַמֵּייהוּ, בְּגִין לִיאֲשָׁא רְתִיכוּי. כֶּף בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, וּלְבַתֵּר כְּתִיב, (שמות יד יט) וַיִּסַּע מִלֵּאֶף הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ לְפָנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע, בְּגִין דִּיתֵיִיאֲשׁוּן יִשְׂרָאֵל, וְיִהוּן נְטִירִין. וְכָל אִינוּן גִּירִין, וּבִלְסַטְרָאִין, וְאַבְנִין, וְקוּלְפִין, דְּהוּוּ רָמָאן לְגַבְיֵיהוּ דִישְׂרָאֵל, לָא מָטוּ לִוּן. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, (שם יד יג) הַתִּיצְבוּ וּרְאוּ, וּבְגִין כֶּף דְּמִיתִיף, בְּהֵוּא גְּוּנָא מִמָּשׁ.

בֵּין דְּאִינוּן אוּכְלוּסִין אַתְּעַבְרוּ, וְחָמוּ כָּל אִינוּן נְסִין וּגְבוּרוֹן דְּעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יָמָא, כְּדִין נָאוּ לְחִינְף בַּתּוֹרִים, אַתְּתַקְּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּרִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא, דְּכְּתִיב (שם יד לא) וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבִמְשָׁה עֲבָדוּ. וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אוּרִייתָא עַל טוֹרָא דְּסִינַי, תּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וּכְדִין אַתְּתַקְּנוּ כּוּלָּא, עֵילָא וְתַתָּא כְּדָקָא יָאוֹת.

נָאוּ לְחִינְף בַּתּוֹרִים, תָּא חֲזִי, כָּל גְּוּוּנִין דְּלָגוּ, וְכָל מַחְשְׁבִין וְרַעוּתִין דְּעַלְמָא דְּאִינוּן גּוּ לְבָא, כּוּלְהוּ אַתְּחִזּוּן בְּאַנְפִין. וּבְאַנְפִין אֲשַׁתְּמוּדְעָא בְּרֵשׁ מֵאֵן אִיְהוּ. אִי עוּבְדוּי לְטַב, אִי עוּבְדוּי לְבִישׁ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה ג ט) הַכֶּרֶת פְּנֵיהֶם עֲנֵתָה בָּם. וְהַשְׁתָּא דִּיתִיקוּנִין דְּכֵלָּא כְּלָהוּ כְּדָקָא יָאוֹת, בְּתִיקוּנִין דְּכִשְׂרָאן, בְּתִיקוּנִין דְּעוּבְדִין טְבִין, מִיָּד נָאוּ לְחִינְף בְּלֵא כִּיסוּפָא כָּלָל.

וְכִי דָּא הוּי בְּזַמַּנָּא דְּאַתְבְּנֵי בִי מִקְדָּשָׁא, וְעַלְמִין כּוּלְהוּן בְּחִדּוּא, עֵילָא וְתַתָּא, וּכְדִין אַתְּתַקְּנוּ אַנְפִין כְּדָקָא חֲזִי. אַתְּתַכְּרוּ אַנְפִין בְּאַנְפִין כְּדָקָא חֲזִי.

לְחִינְף, וְלֵא כְּתִיב פְּנִיךָ, בְּגִין דְּכוּלָּא חַד, אֲכַל

מִתְקַנְיִם צְפָצוּף וְדָבוּר לְהַסְתַּפֵּל בָּהֶם. וּמִשּׁוּם כֶּף הַשִּׁירָה הַזֹּה הַתְּתַקְנָה עֲכָשׁוּ יוֹתֵר מִשָּׂאֵר הַזְּמַנִּים שֶׁל הָעוֹלָם.

בְּתוֹב (בראשית טו) וְהִנֵּה דָבָר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשֶׁךָ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ. וְכִי אֲבָרְהָם שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ בְּשִׁלְמוֹת אֶצֶל הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ, אֵיךְ לֹא הָאֵמִין בְּמֵאֵמֶר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַמָּה פְעָמִים שָׁאֵמֵר לוֹ שִׁיְהִי לוֹ בָנִים, שְׁכָתוּב (שם ה) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחֻצָּה, (שם יב) לְזַרְעֶךָ אַתָּן אֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת, וְאַחֲרַי כֶּף הוּא אוֹמֵר וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי?

הַבֵּט לְרֹאשׁ הַפְּסוּק, מֵה פְתוּב? (שם) וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. וְכָתוּב (שם) הֵן לִי לֹא נִתְּתָה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי. אֲלֵא בְּרֵאשׁוֹנָה אֲבָרְהָם הִיָּה מֵאֵמִין בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִיָּה מְסַתְּפֵל בְּפוֹכְכִים וּבְמַזְלוֹת הַלָּלוּ, וְהִיָּה רוֹאֵה שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ בֶן, מִשּׁוּם שֶׁעַד עַתָּה לֹא הִיָּה דָבָר בְּדַבְּקוֹת שֶׁל רְבוּנוּ.

בֵּינָן שְׁכָתוּב וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחֻצָּה, הוֹצִיא אוֹתוֹ מִן אוֹתָהּ הַדְּרָךְ, וְקָרְבוּ אֵלָיו לְעַבְדוֹתוֹ, לְדַעַת דְּרָכִים אַחֲרוֹת שֶׁל חֲכָמָה, וְהוֹצִיאוּ מֵאוֹתָם הַנְּחוּשִׁים שֶׁל הַמַּזְלוֹת, וְאָמֵר לוֹ: אֲבָרְם אֵינּוּ מוֹלִיד, אֲבָרְהָם מוֹלִיד. וְזֶה וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֶךָ אֲבָרְם וְהִיָּה שְׁמֶךָ אֲבָרְהָם כִּי אִב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ.

מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שָׂאִין בְּכָל הָאוֹתוֹת אוֹת שְׁמִתְקַנָּת לְהוֹלִיד, פָּרַט לְאוֹת ה'. הָאוֹת הַזֹּה הִיא מִתְקַנָּת לְעִשׂוֹת פְּרוֹת וְתוֹלְדוֹת יוֹתֵר מִכָּל שָׂאֵר הָאוֹתוֹת, וּמִשּׁוּם כֶּף הִיא פְתוּחָה מִכָּל הַצְּדָדִים. וְאִם תֵּאֵמֵר, הָאוֹת הַזֹּה לֹא צָרִיךְ לוֹ לְאֲבָרְהָם לְהַתּוֹסֵף לוֹ, שֶׁהִרִי

לְחַיִּים, אֵינּוֹן מִתְקַנְן צְפָצוּפָא וּמִלּוּלָא לְאַסְתַּפְּלָא בְּהוּ. וּבְגִין כֶּף, שִׁירְתָּא דָּא (דף פ"ט ע"ב) אֶתְתַּקְנָא הַשְּׂתָא, יִתִּיר מִשָּׂאֵר זְמַנִּין דְּעֵלְמָא.

בְּתוֹב, (בראשית טו ד) וְהִנֵּה דָבָר ה' אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשֶׁךָ זֶה כִּי אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ. וְכִי אֲבָרְהָם דְּהוּא אֲזִיל בְּשִׁלְמוֹ לְגַבֵּי מְלָכָא קְדִישָׁא, אֵיךְ לֹא הָאֵמִין בְּמֵאֵמֶר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכַמָּה זִמְנִין דְּאָמֵר לִיה דְּלְהוֹוִן לִיה בְּנִין, דְּכְתִיב (שם ה) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחֻצָּה, (שם יב ז) לְזַרְעֶךָ אַתָּן אֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת. וּלְבַתֵּר אִיהוּ אָמֵר, וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי. שְׁפִיר לְרִישִׁיָּה דְּקָרָא, מֵה פְתוּב, וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. וְכְתִיב (שם ג) הֵן לִי לֹא נִתְּתָה זָרַע וְהִנֵּה בֶן בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי. אֲלֵא בְּקְדָמִיתָא אֲבָרְהָם הָוּה הֵימִין בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּוּ מְסַתְּפֵל בְּכּוֹכְבֵיָּא וּבַהֲנֵי מַזְלֵיָּא, וְהוּוּ חֲזִי דְלֹא יְהֵא לִיה בֶּר. בְּגִין דְּעַד כְּעַן לֹא הָוּה דְּבִיק בְּדַבְּקוֹ דְּמֵאֲרִיָּה.

בֵּינָן דְּכְתִיב וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחֻצָּה, אֶפִּיק לִיה מֵהוּוּ אֹרַח, וְקָרִיב לִיה לְגַבֵּיָּה לְפּוֹלְחַנְיָה, לְמַנְדַּע אֹרַחִין אַחֲרֵינִין דְּחֲכָמָתָא, וְאֶפִּיק לִיה מֵהוּוּ טִיּוּרֵי דְּמַזְלֵי, וְאָמֵר לִיה, אֲבָרְם אֵינּוּ מוֹלִיד, אֲבָרְהָם מוֹלִיד. וְדָא (שם יז) וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֶךָ אֲבָרְם וְהִיָּה שְׁמֶךָ אֲבָרְהָם כִּי אִב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ.

מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּלִית בְּכָל אֶתְוּוֹן אֵת דְּמִתְתַּקְנָא לְאוּלְדָּא, בֶּר אֵת ה'. הֵאִי אֵת, אִיהִי מִתְתַּקְנָא לְמַעַבְד פִּירִין וְאִיבִין יִתִּיר מִכָּל שָׂאֵר אֶתְוּוֹן. וּבְגִין כֶּף אִיהִי פְתִיחָא מִכָּל סְטָרִין.

וְאִי תִימָא, אֵת דָּא לֹא אֶצְטְרִיךְ לִיה לְאַבְרָהָם לְאַתּוּסְפָּא לִיה, דְּהָא לָאו דִּילִיָּה הוּא, ה' אִיהִי נוֹקְבָא בְּכָל אֶתֵר,

אינה שלו היא, ה' היא נקבה בכל מקום, ותהיה נוחה לשרה להיות האות הזו רשומה בתוכה.

אלא שפי ההי"ן הן, אחת עליונה ואחת פתונה. האחת - עולם הזכר, והאחת עולם הפתוח - עולם של הנקבה. פיון שנוספה ה' באברהם, האור הראשון שבה' הזו מתעטפת בו, יצא ועשה פרות. ונרשם אברהם באותה הדרגה העליונה שלו, בפח של ה' העליונה הזו, שהרי אין פח ותקף לאותו האור הראשון, פרט לה'. ומשום כפ נוטל אותו האור הראשון האות ה' עמו, ומתישב בדרגתו, שהרי עולה להיות עושה תולדות.

שתי אותיות רשומות כאן, שהם עליה לעולם העליון, והם ה"ם. האות ה' היא מן העולם העליון. מה ביניהם בין האות ה' ובין האות ה', שהרי שפיהן מן העולם העליון?

אלא כשנסתר הכל בתוך הממשכה העליונה, והנקדה היא לא התפשטה, והסתיר לפנים. כל אותם השבילים העליונים והאותיות הנסתרות, הסתיר הכל באות ה'. והיו כל אותם שבילים ואותיות העליונות נסתרות כלולות באות הזו. פיון שעלה ברצון להתגלות ולהוציא תולדות, האות ה' הזו נפתח, ונעשית האות ה'.

רא השתנו זה מזה, אלא שנפתח להוציא תולדות ולהתגלות בלחש, שהרי האות הזו לא התגלתה אלא בפה גלוי, ולא נזכרה. ואף על גב שהיא בלחש, היא בפה גלוי. ומשום כפ, בפעה שהתגלה ונפתח, אזי עתיד להוליד.

שהרי שבטרים עומד בפתיחות של ה', הכל נסתר בתוכה באות ה'. אחר שנפתחה, עושה תולדות באות ה'.

ותינה לשרה למהוי את דא רשימא בגויה. אלא תרי ההי"ן אינון, חד עילאה, וחד תתאה. חד עלמא דדכורא, וחד עלמא

תתאה, דאיהו עלמא דנוקבא. פיון דאתוסף ה' באברהם, אור קדמאה דהוה האי ה' מתעטף ביה, נפיק ועבד איבין. ואתרשים אברהם בהווא דרגא עילאה דיליה, בחילא דהאי ה' עילאה, דהא לית חילא ותוקפא להווא אור קדמאה, בר ה'. ובגין כך נטיל ההוא אור קדמאה, את ה' עמיה, ואתישב בדרגיה, דהא סליק למהוי עביד תולדין.

תרין אתוון רשימין הכא, דאינון סליקו לעלמא עילאה, ואינון ה"ם. את ה' מעלמא עילאה איהי. מאי בינייהו בין את ה' ובין את ה', דהא תרוניהו מעלמא עילאה אינון.

אלא פד סתים כולא גו מחשבה עילאה, והאי נקודה לא אתפשטא, ואסתים לגו. כל אינון שבילין עילאין, ואתוון סתימין, אסתים כולא באת ה'. והווי כל אינון שבילין ואתוון עילאין סתימין כלילין באת דא. פיון דסליק ברעו לאתגלאה, ולאפקא תולדין, האי את ה' אתפתח, ואתעביד את ה'.

לא אשתנו דא מדא, אלא דאתפתח לאפקא תולדין ולא תגלייא בלחישו. דהא את דא לא אתגלייא אלא בפום גלי. ולא אדפר. אף על גב דאיהי בלחישו, הוא בפום גלי. ובגין כך, בשעתא דאתגלי ואתפתח, פדין זמין לאולדא.

דהא בעוד דלא קיימא בפתיחו דה', כולא סתים בגויה באת ה'. לבתר דאתפתח, עביד תולדין באות ה'.